

■ PUNTG DA VISTA

Nua èn ils cudeschs dals giuvens auturs?

Ponderaziuns en vista als Dis da litteratura

DA CLAUDIA CADRUVI / ANR

Ils davos diesch onns han otg giuvnas auturas e giuvens auturs rumantschs gudagnà il Premi Term Bel a Domat. Publità cudeschs n'han quests giuvens nagins. Forsa fissi uras per in auter patratgar.

Ils Dis da litteratura a Domat han gronds meritis. Els porchan dapi dus decennis ina platfurma ideala ad auturs ed artists. Els èn in lieu d'inscunter per amis da cudeschs e da cultura. Els remplazzan en in tschert senn las scuntradas rumantschas da pli baud.

La concorrenza per il Premi Term Bel a Domat ha mussà ch'i exista en Rumantschia in bel potenzial da glieud giuvna ch'è pipa da scriver, da raquintar e fabular. Sch'ins legia la glista dals victurs dal Premi Term Bel e dal Premi dal public stuess ins pensar ch'i tut buglia ozendi da publicaziuns da la generaziun giuvna. Ins stuess quintar cun plunas da cu-

desch novs, curaschus, gags ed extraordinaris. Ma ils victurs dal Premi Term Bel na paran betg d'esser prontos da scriver romans u raquints pli lungs. Lur nums mancan sin la maisa da vendita da cudeschs. Èn ils giuvens memia marschs da scriver?

Forsà datti ina explicaziun. A Domat discutan ins mintg'onn sin podis davart divers aspects da la litteratura. En las discussiuns crodan adina ils chavazzins «professionalità» e «qualità». Els dus plets vegnan pronunziads cun vusch devoziusa. Ins pretenda solemnamain che la litteratura rumantscha haja da daventar professiunala. Ins predegia dapli qualitad en las publicaziuns. Talas pretensiuns tunan bain. Ma èn ellas sinceras? Han ellas da far insatge cun la realitad? Tge pensa la generaziun giuvna, sch'ella daut da ils baterlims da professionalità e las tschantschas da qualitad? Na fa quai betg starment?

Tge è professionalità insumma? Igl è lavur che vegn pre-

stada d'ina persuna cumpetenta u scolada, d'ina persuna che fa mintgadi questa lavur e che gudogna ses paun ed il tschains-chassa cun questa lavur. Quants profis datti tenor questa definiziun en il pitschen mund litterar rumantsch? Els dets d'in maun bastan per dumbrar si els. I dat forsà dus u trais auturs ch'emproman da viver dal scriver.

Sper ils scripturs s'occupan Clà Riatsch, professor a l'Università da Turitg, ed Anita Decurtins, che ha cumenzà quest onn sco editura, en lur clamada cun litteratura rumantscha. Quai fissan quatter u tschintg profis.

Ils auters scripturs e las poetessas, las persunas che sa gidan cun lectorar, ils pitschens editurs, els tuts n'èn nagins profis e prestan lavur cumina. Fan els perquai lavur da pauca valita? Han ils scripturs da vacanzas e las poetessas da la fin d'emna insumma in dretg d'existenza? U formulà main patetic: Duain els scriver e publitgar vinavant? Gea, segir,

uschè ditg sco els chattan in tschertgel da lecturs.

Ils scripturs laics lavuran cun Lengaschi. Els passentan il temp liber a la scrivania e tippeschon cun gust e frust. Els redegian e curregian cun gritta e plaschair. E cura ch'il termin da la publicaziun s'avischina, ballinan els tranter dubis e persvasiun. Las ediziuns da quests auturs cuntanschan mo darar la suprema qualitad dals profis – sco dal reminent era betg las publicaziuns dals laics en autras linguas. Ma per la generaziun giuvna, che ha mustgas da scriver, pon gist questas ediziuns esser encuraschantas. «Uschia sai jau era scriver», po in giuven pensar u schizunt: «Quai vegn jau da far meglier.» Il principal è ch'ina nova generaziun sa mettia al laptop e na sa laschia betg impressiunar da pretensiuns a l'engronda davart ina professionalità strusch existenta, nunpussavla e nunpajabla.

Da giuvnas scripturas e da giuvens scripturs na spetgan

ins betg publicaziuns da sappia Dieus tge qualitad, mabain linguas frestgas, gagliardas, sinceras, pensivas, experimentalas, atgnas u simplamain autras e novas. Talas publicaziuns mancan da preschent sin la fiera.

En sasez mussan gist ils Dis da litteratura sezs che lavur nunprofessiunala po esser insatge custaivel ch'ins na less betg manchentar. Per la ventgavla giada organischesa in team da laics quest onn ils Dis da litteratura a Domat. Il team d'organisaziun lavura cun ambiziun. Las organisaturas ed ils organisateurs mettan en pe in'occurrenza da trais dis. Els carmalan natiers in grond public e porchan a quel in program captivant. Gist questa tenuta e quest schlantsch dal team d'organisaziun fissi era da giavischar ad ina nova generaziun da giuvnas auturas e da giuvens auturs – per ch'i dettia era durant il proxim decenni dis da litteratura cun in bel puschel da novas publicaziuns.